

‘Ik kan mijn eigen werk niet vervalsen’

De Belgische schilder **Jan Van Imschoot** toont in de retrospectieve ‘The End is Never Near’ in het Gentse S.M.A.K. hoe je als hedendaagse kunstenaar de kunstgeschiedenis naar je hand kan zetten. Van Tintoretto over Caravaggio tot Édouard Manet.



‘Agatha’ (1998)

KOEN VAN BOXEM

Jan Van Imschoot (50) minusculeert in een van de zalen van het S.M.A.K. in Gent zijn oudere werken. We kijken samen naar ‘Agatha’ uit 1998. Een vrouw met een mondkapje. Gezwollen. En met een rode buis, of zips het bloedende borsten? Geweld of lust. Het is niet helemaal duidelijk. De twee thema's vallen elkaar bij Van Imschoot voordund aan, als twee zijden van een mantel.

Werd hij als schilder nog elke dag beier? Kijkend naar zijn oudere werken is het antwoord gemaakt. ‘Technisch ben ik zeker een betere schilder dan 25 jaar geleden. Maar toen was ik veel spontaan in mijn werk.’ Van Imschoot wijst naar ‘Agatha’. ‘Ik kan dat nu niet meer schilderen. Ik heb het wel eens geprobeerd, maar het lukte niet. Ik kan mijn eigen werk niet vervalsen.’

Hij zwijgt even en zegt dan aarzeland, alsof hij zich niet wil laten betrappen op grootspiraal: ‘Slecht zijn die oude schilderijen eigenlijk niet.’ Spreek hem eens tegen. Maar hij zou ze dus niet meer kunnen maken. Schilderen draait niet alleen om techniek. De context en je generatietoestand spelen niet zo'n grote rol. Je trouwt, je verhuist. Dat beïnvloedt je werk. Soms begin ik aan een schilderij en stop er halverwege mee omdat ik niet weet hoe het verder moet. Het gebeurt dat ik het tien jaar later weer vastneem en het alsof afmaak. Maar veel dingen smijt ik weg. Ik ben een meester in het vernietigen van zijn eigen werk.’

De expo toont eveneens 80 schilderijen van de afgelopen 30 jaar. Er is een zweltnis, maar elk schilderij is onmiskenbaar Van Imschoot, zoals je in een oude man doorgaans de trekken van de tiener herkent. Ik ben nooit schilder geweest om carrière te maken. Ik ben begonnen te schilderen om de gebieden van de schilderkunst te doorgronden. Dat boeide mij. Schilderen is voor mij proberen te experimenteren.’

Dat proberen werd in 1995 voor het eerst opgemerkt in het bescheiden Museum van Hedendaagse Kunst, toen dreef van het MSK Gent. De expo was de opstap naar een carrière. Van Imschoot werd in één adem genoemd met kunstschilder Luc Tuymans. Hier en daar op de expo zie je de gelijkenissen. Van Imschoot is wat explicieter en feller in zijn kleuren. Maar je begrijpt de wederzijdse bewondering en waardering.

Van Imschoot maakte geen carrière als Baymans. Hij stond liever aan de rand van de kunstmarkt dan er volop in mee te spelen. In 2005 kondigde hij aan te stoppen met schilderen, maar dat is er nooit van gekomen.

Lam Gods

Van Imschoot exposeerde de eerste keer in het S.M.A.K. in 2002. 21 jaar later is zijn tweede expo er volgens directeur Philippe Van Cauwen belemmerd op zijn plaats. De figuratieve schilderkunst is de jongste jaren erg in de mode, maar de meeste schilders blinken uit in vrijblijvendheid. Laten we met zijn allen gelukkig zijn, spreekt uit laus werk. De schilderijen van Van Im-



L'échange des bêtises' (2021).



‘De levensvreugde van een ladyboy’ (2007).

schout hebben daarmee een maatschappelijke relevantie en zijn een reflectie op de kunstgeschiedenis. Van Imschoots interpretatie van ‘Metsje met de oorring’ van de 17de-eeuwse Nederlandse kunstschilder Johannes Vermeer is daar een typevoorbeeld van. Zijn meisje zweet. ‘1699 of ’10’ staan omhoogaan in grote letters op het doek.

De schilder koos waarop een afvaardiging van Van Cauwen. Hij vertelt een anekdote over een student aan de toenmalige Gentse kunstschool HSK, waar hij een goniellage gaf. Ik vroeg hem of hij al naar het ‘Lam Gods’ in de Sint-Baafs-kathedraal was gaan kijken. Hij zei van niet. Die jongen heb ik weggestuurd. Hoe kan je schilder willen worden en niet naar het ‘Lam Gods’ gaan kijken? Een van de grootste meesterwerken uit de geschiedenis. Daar is mijn veesland te klein voor.’

Mischien had de student de tegenlag dat de kunstgeschiedenis, naast film en literatuur, een van de grote inspiratiebronnen van Van Imschoot is. De expo opent met het grote doek ‘Amore Durante’ uit 2018. Een baby leest een brief. Het schilderij is een hommage aan ‘De slapende Cupido’ van de Italiaanse laarschilder Caravaggio (1571-1610). Het gaat er mij niet om de stijl van Caravaggio te kopiëren. Ik heb mijn eigen stijl. Het gaat om de betekenis. Caravaggio leefde toen de katholieke kerk dominant was. Op zijn manier ging hij daartegen in. Zijn werken zijn onafhankelijk erotisch. Dat staat haaks op wat de kerk wilde. Ik herken me daarin.’

Nog zo'n held in de 16de-eeuwse Venetiaanse schilder Tintoretto. Voor Van Imschoot was hij de eerste die de mens en niet God centraal stelde op paneel of doek. En hij was een heel eenzijdige schilder die nooit stopte. Van Imschoot moeft vaak stukjes van Tintoretto in zijn schilderijen. Zelfs in hommages aan andere schilders, zoals in ‘L'échange des bêtises’ uit 2021. Het is een bewerking van het beroemde ‘Le Déjeuner sur l'herbe’ van Édouard Manet. Hij wijst naar de champagne-

ermer waarop hij een portretje van Tintoretto heeft geschilderd. De naakte vrouw bij Manet was een boer. Ik heb er twee geschilderd. Hij wijst naar de champagne-flessen om te zien of we wel goed gekeken hebben. ‘De glazen zijn vol, maar de flessen zijn niet onvolk.’ Dat soort humor is vaak een habes voor het geweld en de seks in zijn werken.

Explosief

Een spet beeldstrijke winnen de ladyboys - vrouwen met een penis - die hij in 2007 schilderde. Ze stonden in het museum ter discussie. ‘Het ging mij niet om seksualiteit in deze reeks. Ik wilde bije mensen schilderen, omdat er al zo veel mensen in de wereld was. Dat was in 2007 niet anders dan nu. Ik vond foto's van de ladyboys in een tjechisch. De leken me zo gelukkig, precies wat ik zocht. Of ik ze nu nog zou schilderen? Natuurlijk niet, want dan zou het lijken alsof ik meesurf op de wolkentoevanden. In 2007 was daar geen sprake van.’

Zelfs in zijn vele stillevens schuilt een zekere geweldadigheid. In hij opvliegend? ‘Ik ben explosief met woorden. Vechten doe ik niet, tenzij het echt nodig is.’ (lacht).

Van Imschoot verliedde tien jaar geleden van Gent naar Noncourt-sur-le-Boogant, een Frans dorp met 175 inwoners. ‘Mijn vrouw en ik hebben een boot. We voeren elk jaar dezelfde route vanuit Gent. Dat waren we ben. Gent werd ook druk voor ons. Ik ben nu zelfs gemeenteraadslid van Noncourt-sur-le-Boogant. Ze hadden nog iemand nodig om de lijst te vervolledigen. Het heeft insuwend lang geduurd voor te gekonlden dat ik een schilder was. Ze zagen me nooit met een ezel de velden instreken, zoals Van Gogh. Ik zit altijd in mijn atelier.’

Jan Van Imschoot, ‘The End is Never Near’ 2002 tot 3 maart in het S.M.A.K. in Gent. Catalogus uitgegeven bij Mercatorfonds.

'Ik kan mijn eigen werk niet vervalsen'

J an Van Imschoot (60) monstert in een van de zalen van het S.M.A.K. in Gent zijn oudere werken. We kijken samen naar 'Agatha' uit 1998. Een vrouw met een mondkapje. Gemuilkorfd. En met een rode beha, of zijn het bloedende borsten? Geweld of lust. Het is niet helemaal duidelijk. De twee thema's vullen elkaar bij Van Imschoot voortdurend aan, als twee zijden van een munt.

Wordt hij als schilder nog elke dag beter? Kijkend naar zijn oudere werken is het antwoord genuanceerd. 'Technisch ben ik zeker een betere schilder dan 25 jaar geleden. Maar toen was ik veel spontaner in mijn werk.' Van Imschoot wijst naar 'Agatha'. 'Ik kan dat nu niet meer schilderen. Ik heb het wel eens geprobeerd, maar het lukt niet. Ik kan mijn eigen werk niet vervalsen.'

Hij zwijgt even en zegt dan aarzelend, alsof hij zich niet wil laten betrappen op grootspraak: 'Slecht zijn die oude schilderijen eigenlijk niet.' Spreek hem eens tegen. Maar hij zou ze dus niet meer kunnen maken. 'Schilderen draait niet alleen om techniek. De context en je gemoedstoestand spelen net zo'n grote rol. Je trouwt, je verhuist. Dat beïnvloedt je werk. Soms begin ik aan een schilderij en stop er halverwege mee omdat ik niet weet hoe het verder moet. Het gebeurt dat ik het tien jaar later weer vastneem en het alsnog afmaak. Maar veel dingen smijt ik weg. Ik ben een meester in het vernietigen van mijn eigen werk.'

De expo toont zowat 80 schilderijen van de afgelopen 30 jaar. Er is een evolutie, maar elk schilderij is onmiskenbaar Van Imschoot, zoals je in een oude man doorgaans de trekken van de tiener herkent. 'Ik ben nooit schilder geworden om carrière te maken. Ik ben beginnen te schilderen om de geheimen van de schilderkunst te doorgronden. Dat boeide mij. Schilderen is voor mij proberen te experimenteren.'

Dat proberen werd in 1995 voor het eerst opgemerkt in het bescheiden Museum van Hedendaagse Kunst, toen deel van het MSK Gent. De expo was de opstap naar een carrière. Van Imschoot werd in één adem genoemd met kunstschilder Luc Tuymans. Hier en daar op de expo zie je de gelijkenissen. Van Imschoot is wat explicieter en feller in zijn kleuren. Maar je begrijpt de wederzijdse bewondering en waardering.

Van Imschoot maakte geen carrière zoals Tuymans. Hij stond liever aan de rand van de kunstmarkt dan er volop in mee te spelen. In 2005 kondigde hij aan te stoppen met schilderen, maar dat is er nooit van gekomen.

Van Imschoot exposeerde de eerste keer in het S.M.A.K. in 2002. 21 jaar later is zijn tweede expo er volgens directeur Philippe Van Cauteren helemaal op zijn plaats. 'De figuratieve schilderkunst is de jongste jaren erg in de mode, maar de meeste schilders blinken uit in vrijblijvendheid. Laten we met zijn allen gelukkig zijn, spreekt uit hun werk. De schilderijen van Van Imschoot hebben daarentegen maatschappelijke relevantie en zijn een reflectie op de kunstgeschiedenis.' Van Imschoots interpretatie van 'Meisje met de ooring' van de 17de-eeuwse Nederlandse kunstschilder Johannes Vermeer is daar een typevoorbeeld van. Zijn meisje weent. '11 09 01' staat onderaan in grote letters op het doek.

De schilder hoort vanop een afstand de opmerking van Van Cauteren. Hij vertelt een anekdote over een student aan de toenmalige Gentse kunstschool HISK, waar hij een gastcollege gaf. 'Ik vroeg hem of hij al naar het 'Lam Gods' in de Sint-Baafskathedraal was gaan kijken. Hij zei van niet. Die jongen heb ik weggestuurd. Hoe kan je schilder willen worden en niet naar het 'Lam Gods' gaan kijken? Een van de grootste meesterwerken uit de geschiedenis. Daar is mijn verstand te klein voor.'

Misschien had de student de tegenslag dat de kunstgeschiedenis, naast film en literatuur, een van de grote inspiratiebronnen van Van Imschoot is. De expo opent met het grote doek 'Amore Oriente' uit 2018. Een baby leest een brief. Het schilderij is een hommage aan 'De slapende Cupido' van de Italiaanse barokschilder Caravaggio (1571-1610). 'Het gaat er mij niet om de stijl van Caravaggio te kopiëren. Ik heb

mijn eigen stijl. Het gaat om de betekenis. Caravaggio leefde toen de katholieke kerk dominant was. Op zijn manier ging hij daartegen in. Zijn werken zijn onderhuids erotisch. Dat staat haaks op wat de kerk wilde. Ik herken me daarin.'

Nog zo'n held is de 16de-eeuwse Venetiaanse schilder Tintoretto. Voor Van Imschoot was hij de eerste die de mens en niet God centraal stelde op paneel of doek. En hij was een heel energieke schilder die nooit stopte. Van Imschoot moffelt vaak stukjes van Tintoretto in zijn schilderijen. Zelfs in hommages aan andere schilders, zoals in 'L'échange des bêtises' uit 2021. Het is een bewerking van het beroemde 'Le Déjeuner sur l'herbe' van Édouard Manet. Hij wijst naar de champagne-ember waarop hij een portretje van Tintoretto heeft geschilderd. 'De naakte vrouw bij Manet was een hoer. Ik heb er twee geschilderd.' Hij wijst naar de champagneflessen om te zien of we wel goed gekeken hebben. 'De glazen zijn vol, maar de flessen zijn niet ontkurkt.' Dat soort humor is vaak een balsem voor het geweld en de seks in zijn werken.

Een apart hoofdstukje vormen de ladyboys - vrouwen met een penis - die hij in 2007 schilderde. Ze stonden in het museum ter discussie. 'Het ging mij niet om seksualiteit in deze reeks. Ik wilde blije mensen schilderen, omdat er al zo veel treurnis in de wereld was. Dat was in 2007 niet anders dan nu. Ik vond foto's van de ladyboys in een tijdschrift. Die leken me zo gelukkig, precies wat ik zocht. Of ik ze nu nog zou schilderen? Natuurlijk niet, want dan zou het lijken alsof ik meesurf op al die woketoestanden. In 2007 was daar geen sprake van.'

Zelfs in zijn vele stillevens schuilt een zekere gewelddadigheid. Is hij opvliegend? 'Ik ben explosief met woorden. Vechten doe ik niet, tenzij het echt nodig is.' (lachje) .

Van Imschoot verhuisde tien jaar geleden van Gent naar Noncourt-sur-le-Rongeant, een Frans dorp met 175 inwoners. 'Mijn vrouw en ik hebben een boot. We voeren elk jaar dezelfde route vanuit Gent. Dat - waren we beu. Gent werd ook druk voor ons. Ik ben nu zelfs gemeenteraadslid van Noncourt-sur-le-Rongeant. Ze hadden nog iemand nodig om de lijst te vervolledigen. Het heeft trouwens lang geduurd voor ze geloofden dat ik een schilder was. Ze zagen me nooit met een ezel de velden intrekken, zoals Van Gogh. Ik zit altijd in mijn atelier.'

Jan Van Imschoot, 'The End is Never Near' loopt tot 3 maart in het S.M.A.K. in Gent. Catalogus uitgegeven bij Mercator Fonds.